

ТЕМАТСКИ ЗБОРНИК
ОД ВОДЕЋЕГ НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА

**ЈУЖНИ
СРПСКИ КРАЈЕВИ
У XIX И XX ВЕКУ:
ДРУШТВЕНО-ЕКОНОМСКИ
И ПОЛИТИЧКИ
АСПЕКТ**

Уредници
Доц. др ДЕЈАН АНТИЋ
Др ИВАН БЕЦИЋ

Врање,
2018. године

National museum Vranje
National museum Leskovac

THEMATIC PUBLICATION
OF MAJOR NATIONAL IMPORTANCE

**SOUTHERN SERBIAN REGIONS
IN THE 19TH AND 20TH CENTURIES:
A SOCIO-ECONOMICAL AND
POLITICAL ASPECT**

Editors

DEJAN ANTIĆ, Phd
IVAN BECIĆ, Phd

Editorial Board

His Eminence, Bishop of Eparchy of Vranje, Mr. PAHOMIJE
His Eminence Bishop of Eparchy of Niš, Mr. ARSENIJE
Dejan ANTIĆ, Phd, Faculty of Philosophy, University of Niš
Ivan BECIĆ, Phd, Institute for Serbian Culture, Priština/Leposavić
Sunčica DENIĆ, Phd, Faculty of Education in Vranje, University of Niš
Draga MASTILOVIĆ, Phd, Faculty of Philosophy,
University of East Sarajevo, Republic of Srpska
Vladan VIRIJEVIĆ, Phd, Faculty of Philosophy,
University of Priština/Kosovska Mitrovica
Goran LATINOVIĆ, Phd, Faculty of Philosophy,
University of Banja Luka, Republic of Srpska
Dmitar TASIĆ, Phd, University of Naples „Federico II“, Italy
Elena GAVRILOVNA KOSTRIKOVA, Phd, Institute of Russian History,
Russian Academy of Sciences, Moscow, The Russian Federation
Dragomir BONDŽIĆ, Phd, Institute for Contemporary History, Belgrade
George BOROVAS, Phd, University of Macedonia, Thessaloniki, Greece
John Paul NEWMAN, Phd, Maynooth University, National University of Ireland
Sasa STAMENKOVIĆ, National Museum, Vranje
Veroljub TRAJKOVIĆ, National Museum, Leskovac

Copyright © National museum Vranje / National museum Leskovac
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system,
or transmitted in any form, or by any means, electronic, photocopying or otherwise,
without the prior written permission of the Publisher.

ISBN 978-86-80653-11-2

Народни музеј у Врању
Народни музеј у Лесковцу

ТЕМАТСКИ ЗБОРНИК
ОД ВОДЕЋЕГ НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА

**ЈУЖНИ СРПСКИ КРАЈЕВИ
У XIX И XX ВЕКУ:
ДРУШТВЕНО-ЕКОНОМСКИ
И ПОЛИТИЧКИ АСПЕКТ**

Уредници
Доц. др ДЕЈАН АНТИЋ
Др ИВАН БЕЦИЋ

Редакција

Његово Преосвешенство Епископ врањски господин ПАХОМИЈЕ
Његово Преосвешенство Епископ нишки господин АРСЕНИЈЕ
Доц. др Дејан АНТИЋ, Филозофски факултет Универзитета у Нишу
Др Иван Бецић, Институт за српску културу Приштина/Лепосавић
Проф. др Сунчица ДЕНИЋ, Педагошки факултет у Врању
Доц. др Драга МАСТИЛОВИЋ, Филозофски факултет
Универзитета у Источном Сарајеву, Република Српска
Проф. др Владан ВИРИЈЕВИЋ, Филозофски факултет Универзитета
у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици
Др Дмитар ТАСИЋ, Универзитет „Фредерик Други“, Напуљ, Италија
Проф. др Горан ЛАТИНОВИЋ, Филозофски факултет
Универзитета у Бањој Луци, Република Српска
Др Елена ГАВРИЛОВНА КОСТРИКОВА, Институт руске историје
Руска академија наука (РАН) – Москва, Руска Федерација
Др Драгомир Бончић, Институт за савремену историју, Београд
Проф. др Георгиос БОРОВАС, Аристотелов универзитет у Солуну, Грчка
Др Џон Пол ЊУМЕН, Универзитет „Меинут“ („Maunooth“), Р. Ирска
Саша СТАМЕНКОВИЋ, Народни музеј у Врању
Верољуб ТРАЈКОВИЋ, Народни музеј у Лесковцу

Copyright © Народни музеј Врање / Народни музеј Лесковац
Сва ауторска права задржана. Забрањено је свако неовлашћено умножавање,
фотокопирање или репродуковање делова текста,
без претходне дозволе издавача.

ISBN 978-86-80653-11-2

САДРЖАЈ

ИСТОРИЈА

Ненад РАДУЛОВИЋ ИСТРАЖИВАЊА ЈУСТИНИЈАНЕ ПРИМЕ У РАДОВИМА ВЛАДИСЛАВА ПОПОВИЋА	13
Огњен КРЕШИЋ ДВА ХУЏЕТА НИШКОГ КАДИЈЕ: ПРИЛОГ ДРУШТВЕНО-ЕКОНОМСКОЈ ИСТОРИЈИ НИША И МАНАСТИРА ХИЛАНДАРА У ХVIII ВЕКУ	23
Доц. др Милош ЂОРЂЕВИЋ Доц. др Мирослав ПЕШИЋ СРПСКА НАРОДНА МИЛИЦИЈА НА АУСТРО-ТУРСКОЈ ГРАНИЦИ (1718–1739)	35
Доц. др Небојша С. ШУЛЕТИЋ ЈУГОИСТОЧНА ГРАНИЦА СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ У ДОБА ОСМАНСКЕ ВЛАДАВИНЕ	47
Проф. др Славиша НЕДЕЉКОВИЋ КНЕЖЕВИНА СРБИЈА И АРБАНАСИ 1856–1876.	59
Јелена АТАНАСОВИЋ ДУХОВНИ И КУЛТУРНИ РАЗВОЈ ВРАЊА У РАЗДОБЉУ ОД 1829. ДО 1878. ГОДИНЕ	75
Дарко ЖАРИЋ ОСЛОБОЂЕЊЕ ОД ТУРАКА 1877/ 78. ГОДИНЕ И НАСЕЉАВАЊЕ СРБА НА ПОДРУЧЈУ ТОПЛИЦЕ	87
Др Вукашин АНТИЋ Видан БОГДАНОВИЋ НАРОДНА ВОЈСКА, ВОЈНИ САНИТЕТ, ВРАЊЕ И ВРАЊАНЦИ У ВРЕМЕ СРПСКО-ТУРСКИХ РАТОВА	107
Доц. др Дејан Д. АНТИЋ РЕВОЛУЦИОНАРНИ КОМИТЕТИ БМОРО/ТМОРО И ВМОК У БОРБИ ЗА МАКЕДОНИЈУ (1893–1902)	123
Проф. др Сергей КОСТРИКОВ ПЕТРОВИЧ ОСВЕЩЕНИЕ СОБЫТИЙ 1903 Г. В МАКЕДОНИИ И СТАРОЙ СЕРБИИ НА СТРАНИЦАХ РУССКИХ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИХ ЖУРНАЛОВ	141

Др Урош ШЕШУМ ЕТНИЧКА И ПОПУЛАЦИОНА СЛИКА ПРЕШЕВСКЕ КАЗЕ 1903–1912.	149
Доц. др Саша Д. СТАНОЈЕВИЋ ИТАЛИЈА И СТВАРАЊЕ БАЛКАНСКОГ САВЕЗА 1912.	171
Др Елена КОСТРИКОВА ГАВРИЛОВНА АЛБАНСКИЈ ПРОЕКТ: ВЗГЛЯД ИЗ РОССИИ. 1912 ГОД.	179
Александар ДИНЧИЋ ПРВИ ПЕШАДИЈСКИ (ВРАЊСКИ) ПУК „КЊАЗ МИЛОШ“ У БИЦИ НА ДРИНИ 1914. ГОДИНЕ	193
Др Иван РИСТИЋ „НОВОПРИСАЈЕДИЊЕНЕ ОБЛАСТИ“ ИЛИ „ЗАПАДНЕ ПОКРАЈИНЕ“? ИСТОРИЈСКЕ, ЕТНОЛОШКО-ЛИНГВИСТИЧКЕ, СТРАТЕГИЈСКЕ И ПОЛИТИЧКЕ ОСНОВЕ СРПСКО-БУГАРСКОГ СПОРА ОКО ЦАРИБРОДСКЕ И БОСИЛЕГРАДСКЕ ОБЛАСТИ И ЊИХОВ ПОЛОЖАЈ У КРАЉЕВИНИ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА	209
Др Иван М. БЕЦИЋ НОВЧАНИ ЗАВОДИ У БУЈАНОВЦУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА	227
Ивана ГРУДЕН МИЛЕНТИЈЕВИЋ ИНТЕРНИРЦИ НИШКОГ КОНЦЕНТРАЦИОНОГ ЛОГОРА У НАЦИСТИЧКИМ ЛОГОРИМА ЕВРОПЕ	243
Др Срђан ЦВЕТКОВИЋ ДОКУМЕНТИ ОЗНЕ О РЕВОЛУЦИОНАРНОМ ТЕРОРУ 1944. НА ЈУГУ СРБИЈЕ	261
Др Драгомир БОНЦИЋ ОПИСМЕЊАВАЊЕ СТАНОВНИШТВА У ВРАЊСКОМ ОКРУГУ 1945–1950.	289
Др Слободан СЕЛИНИЋ РАДОВИ ИЗ ИСТОРИЈЕ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ У ЧАСОПИСУ <i>ТОКОВИ ИСТОРИЈЕ</i> 2000–2016.	307
Небојша ОЗИМИЋ ОДБОРИ ЦРВЕНОГ КРСТА ГРАДОВА ЈУЖНЕ СРБИЈЕ У РАТНИМ ДЕЈСТВИМА (1878–1999)	323

ПРАВО, ПОЛИТИКА, КУЛТУРА

- Доц. др Александар ЂОРЂЕВИЋ**
ПОЛОЖАЈ НОВООСЛОБОЂЕНИХ КРАЈЕВА
ПО ОДРЕДБАМА САНСТЕФАНСКОГ УГОВОРА О МИРУ
И БЕРЛИНСКОГ КОНГРЕСА 343
- Др Срђан Ж. СЛОВИЋ**
КОСОВО И МЕТОХИЈА ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА:
БЕЗБЕДНОСНИ, ЕТНИЧКИ И ПОЛИТИЧКИ АСПЕКТ 353
- Доц. др Дејан ДАШИЋ**
ГВОЗДЕНИ ПУК КАО БРЕНД ВОЈСКЕ СРБИЈЕ 369
- Ђорђе СТОШИЋ**
ПРЕГЛЕД СРЕДЊОВЕКОВНИХ И ТУРСКИХ ОБЈЕКТА,
СПОМЕНИКА ИЗ НОВИЈЕ ИСТОРИЈЕ И АРХИТЕКТОНСКИХ
ОБЈЕКТА И ЦЕЛИНА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА ВРАЊА 383
- Проф. др Данијела ЗДРАВКОВИЋ**
ЈУЖНИ СРПСКИ КРАЈЕВИ У XIX И XX ВЕКУ:
ЕТНО-СОЦИОКУЛТУРНИ АСПЕКТ ПОРОДИЧНЕ
ДИНАМИКЕ У ВРАЊУ 395

ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

- Проф. др Сунчица ДЕНИЋ**
ЈУЖНА СТАРА СРБИЈА ЈОВАНА ХАЏИ ВАСИЉЕВИЋА –
СЛИКА БОГАТОГ ДУХОВНОГ СТВАРАЛАШТВА 417
- Др Предраг М. ЈАШОВИЋ**
УТИЦАЈ ЈУЖНОСРБИЈАНСКИХ НАУЧНИКА
НА ФОРМИРАЊЕ НАУЧНЕ ПАРАДИГМЕ
КЊИЖЕВНОСТИ ЗА ДЕЦУ 427
- Др Тања РУСИМОВИЋ**
ДИЈАЛЕКТИЗМИ У СТВАРАЛАШТВУ
БОРЕ СТАНКОВИЋА И „БЕОГРАДСКИ СТИЛ“ 443

CONTENT

HISTORY

Nenad RADULOVIĆ EXPLORATIONS OF JUSTINIANA PRIMA IN THE WORKS OF VLADISLAV POPOVIĆ	13
Ognjen KREŠIĆ TWO 18th-CENTURY LEGAL DOCUMENTS OF A NIŠ KADI: ACONTRIBUTION TO THE SOCIO-ECONOMIC HISTORY OF 18TH-CENTURY NIŠ	23
Miloš ĐORĐEVIĆ Miroslav PEŠIĆ SERBIAN NATIONAL MILITIA AT THE AUSTRO-TURKEY BORDER (1718–1739)	35
Nebojša S. ŠULETIĆ SOUTHERN EPARCHIES OF SERBIAN PATRIARCHATE DURING THE OTTOMAN RULE	47
Slaviša NEDELJKOVIĆ THE PRINCIPALITY OF SERBIA AND THE ALBANIANS 1856–1876	59
Jelena ATANASOVIĆ RELIGIOUS AND CULTURAL DEVELOPMENT OF THE TOWN OF VRANJE AND SOUTHERN SERBIA FROM 1829 TO 1878	75
Darko ŽARIĆ THE LIBERATION OF THE SERBS FROM TURKISH RULE DURING 1877/1878 AND IMMIGRATION OF THE SERBS TO THE TERRITORY OF TOPLICA	87
Vukašin ANTIĆ Vidan BOGDANOVIĆ NATIONAL ARMY, MILITARY MEDICAL CORPS, THE TOWN AND PEOPLE OF VRANJE AT THE TIME OF THE SERBIAN-TURKISH WARS	107
Dejan D. ANTIĆ REVOLUTIONARY COMMITTEES BMORO/TMORO AND THE VMOK IN THE STRUGGLE FOR MACEDONIA (1893–1902)	123

Sergej KOSTRIKOV PETROVIĆ SHEDDING LIGHT ON THE EVENTS IN MACEDONIA AND OLD SERBIA ON THE PAGES OF RUSSIAN SOCIO-POLITICAL MAGAZINES	141
Uroš ŠEŠUM THE ETHNIC AND POPULATION PICTURE OF PREŠEVO KAZA 1903–1912	149
Saša D. STANOJEVIĆ ITALY AND THE CREATION OF THE BALKAN ALLIANCE	171
Elena GAVRILOVNA KOSTRIKOVA ALBANIAN PROJECT: THE RUSSIAN VIEW IN 1912	179
Aleksandar DINČIĆ THE FIRST INFANTRY (VRANJE) REGIMENT „KNJAZ MILOŠ“ IN THE BATTLE ON THE DRINA IN 1914	193
Ivan RISTIĆ „NEWLY UNITED REGIONS“ OR „WESTERN PROVINCES“? THE HISTORICAL, ETHNOLOGICAL-LINGUISTIC, STRATEGIC AND POLITICAL BASIS OF THE SERBIAN-BULGARIAN DISPUTE OVER THE CARIBROD AND BOSILEGRAD REGIONS AND THEIR POSITION IN THE KINGDOM OF THE SERBS, CROATS AND SLOVENIANS	209
Ivan M. BECIĆ MONETARY INSTITUTES IN BUJANOVAC BETWEEN TWO WORLD WARS	227
Ivana GRUDEN MILENTIJEVIĆ THE INTERNEERS OF THE NIS CONCENTRATION CAMPIN NAZI CONCENTRATION CAMPS IN EUROPE	243
Srđan CVETKOVIĆ BOOKS AND LISTS OF PEOPLE SHOT IN 1944 – THE REVOLUTIONARY TERROR OF THE OZNA IN THE SOUTH OF SERBIA	261
Dragomir BONDŽIĆ THE LITERACY OF THE POPULATION IN VRANJE DISTRICT 1945–1950	289

Slobodan SELINIĆ
THE PAST OF KOSOVO AND METOHIA ON THE PAGES OF THE
MAGAZINE „TOKOVI ISTORIJE“ („THE COURSES OF HISTORY“) 307

Nebojša OZIMIĆ
THE RED CROSS COMMITTEES IN SOUTHERN
SERBIAN TOWNS DURING THE WARS (1878–1999) 323

LAW, POLITICS, CULTURE

Aleksandar ĐORĐEVIĆ
THE POSITION OF NEWLY LIBERATED REGIONS ACCORDING
TO THE PEACE PROVISIONS OF THE SAN STEFANO TREATY
AND BERLIN CONGRESS 343

Srdjan Z. SLOVIĆ
KOSOVO AND METOHIJA BETWEEN TWO WORLD WARS:
SECURITY, ETHNICAL AND POLITICAL ASPECTS 353

Dejan DAŠIĆ
THE IRON REGIMENT AS A BRAND OF THE SERBIAN ARMY 369

Đorđe STOŠIĆ
THE OVERVIEW OF MEDIEVAL AND TURKISH BUILDINGS AND
MONUMENTS FROM RECENT HISTORY AND ARCHITECTURAL
FACILITIES ON THE TERRITORY OF VRANJE 383

Danijela ZDRAVKOVIĆ
SOUTH SERBIA REGIONS IN THE 19TH AND 20TH CENTURY:
ETHNIC, SOCIAL AND CULTURAL ASPECT
OF FAMILY DYNAMICS 395

LANGUAGE AND LITERATURE

Sunčica DENIĆ
OLD SOUTHERN SERBIA BY JOVAN HADŽI VASILJEVIĆ –
A PICTURE OF RICH SPIRITUAL CREATIVITY 417

Predrag JAŠOVIĆ
THE INFLUENCE OF SOUTH SERBIAN SCIENTISTS
ON THE FORMING OF SCIENTIFIC PARADIGM
OF THE LITERATURE FOR CHILDREN 427

Tanja RUSIMOVIĆ
DIALECTICS IN THE WORKS OF BORA STANKOVIĆ
AND „BELGRADE STYLE“ 443

Др Слободан СЕЛИНИЋ
 виши научни сарадник
 Институт за новију историју Србије, Београд

РАДОВИ ИЗ ИСТОРИЈЕ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ У ЧАСОПИСУ *ТОКОВИ ИСТОРИЈЕ* 2000–2016.¹

Айсѝфракѝ: У чланку су анализирани радови посвећени историји Косова и Метохије у часопису *Токови историје* од 2000. до 2016. године. Реч је о чланцима, објављеним документима и приказима књига. Показано је да је на страницама часописа објављено више од двадесет чланака у којима се могу пронаћи анализе и подаци о политичким приликама (пре свега у периоду социјализма), друштвеним појавама и условима живота, међународном контексту косовског питања и злочинима над Србима после агресије НАТО пакта на СР Југославију 1999.

Кључне речи: Косово и Метохија, *Токови историје*, чланци, прикази

Часопис *Токови историје* непрекидно излази од 1967. године. Настао је из редовне периодичне публикације Института за историју радничког покрета Србије (данас Институт за новију историју Србије) у форми зборника радова *Токови револуције*. Под овим именом је објављиван до 1989. као годишњак. Од 1990. до 1993. је носио назив *Токови*. Форму коју данас има часопис је добио 1993. године. Преименован је у *Токове историје*, добио је нову структуру садржаја и графички дизајн, по коме је остао препознатљив до данас. Динамика излажења је подразумевала четири, а од 2010. три броја годишње. Уз радове о економским и политичким организацијама радничког покрета, историји српског друштва између два светска рата и током Другог светског рата, историје власти и Комунистичке партије у социјалистичкој Југославији, на страницама часописа нашли су место и радови о друштвеним идејама, трендовима модернизације, политичким странкама, историји

¹ Чланак је део пројекта број 47027 „Срби и Србија у југословенском и међународном контексту: унутрашњи развигак и положај у европској/светској заједници“, који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.